

Viri:

Zakon o visokem šolstvu, *Ur.l. RS*, št. 100/2004.

Zakon o javni rabi slovenščine, *Ur. RS*, št. 86/2004.

<http://ec.europa.eu/education/programmes/llp/erasmus/erasmus_en.html>

DeWinter, Urbain, 1996: *International and quality assurance: goals, strategies and instruments*.

EAI Occasional paper, Amsterdam.

Strategija razvoja Slovenije, UMAR, 2005.

Peter Maček

Univerza v Ljubljani

Jezik znanosti in visokošolskega izobraževanja na Slovenskem – osebni pogled

Posvet o jeziku znanosti in visokošolskega izobraževanja je koristno in potrebno nadaljevanje širše razprave o vlogi in usodi rabe slovenskega jezika kot univerzitetnega učnega jezika v R Sloveniji. Namen kratkega razmišljanja je opozoriti na nekatera opažanja v zvezi s trenutnim stanjem na tem področju ter posredovati nekatere iztočnice za nadaljnjo razpravo.

Vtis je, da je bilo razprav o tem vprašanju premalo in da je del stroke, predvsem slovenistične, v navezi s politiko prehitro »izsilil« nekatere zakonske rešitve, ki v vsakdanjem življenju ne morejo zaživeti. Vrsta akademskih inštitucij je namreč še pred sprejemom *Zakona o rabi slovenskega jezika* opozarjala na nekatere neživljenjske določbe, še posebej v zvezi z obvezno rabo slovenskega jezika kot učnega jezika na univerzah ter še posebej v znanosti. Tudi to nadaljevanje razprave pravzaprav dokazuje, da soglasja niti na strokovni ravni nismo uspeli doseči.

Menim, da bi morali ponovno premisliti o primernosti veljavnega zakona, posebej določil, ki urejajo rabo slovenskega jezika v slovenskem visokem šolstvu oz. znanosti. V pomoč bi lahko bila naslednja dejstva:

1. R Slovenija je vključena v Evropsko skupnost (EU) kot enakopravna članica in normativno je tudi slovenski jezik enakopraven (eden od uradnih jezikov) EU, vendar je v vsakdanjem življenju komunikacija pripadnikov različnih nacij EU omejena na nekaj »večjih« jezikov s prevlado različic angleškega jezika; to velja tako za politiko, poslovno okolje, visokošolski prostor in znanost itd. Razlogi za to so predvsem praktične narave.
2. V nekaterih državah EU, tudi večjih, je dvojezičnost ali celo trijezičnost nekaj običajnega.
3. Pri domačih razpravah o rabi slovenskega jezika v visokem šolstvu in znanosti se ne upošteva, da uporabljamo slovenski jezik v izobraževanju od predšolske vzgoje dalje, preko primarnega in sekundarnega izobraževanja vse do terciarnega. Glede na to, da se v terciarnem šolstvu izobražuje manjši del populacije ter da je dolžina terciarnega izobraževanja v primerjavi s prejšnjimi ravni znatno krajša, bi pričakovali, da slovenski jezik ne bi smel biti ogrožen.

4. Ne bi smeli pristati na implicitno tezo, da izobraževanje pred terciarnim ne more pripomoči k razvoju strokovnega jezika in njegovemu utrjevanju, kakor tudi ne bi smeli pristati na tezo, da terciarno izobraževanje ne bi smelo usposablјati pripadnikov slovenske nacije za komunikacijo z drugimi nacijami, še posebej če gre za znanost.

Današnji prevladujoči jezik sporazumevanja v znanosti so različice angleškega jezika in s tem nimajo težav celo veliko večje nacije (z redkimi izjemami), ki ne pripadajo angleškemu jezikovnemu področju.

5. V podobnem položaju kot slovenska nacija so tudi druge, ki so prenesle del svoje suverenosti na novo politično, kulturno, ekonomsko itd. tvorbo, to je EU.

6. V slovenskem prostoru delujejo že štiri univerze in vrsta visokošolskih zavodov, pa še nekaj jih je v nastajanju. To pomeni, da se ustvarja možnost izbire tudi na tem področju, ko govorimo o rabi slovenskega jezika kot učnega jezika. Verjetno (je) bo izbira učnega jezika tudi predmet strategije posamezne šole, njene usmeritve, stopnje internacionalizacije itd. Ovirati izbiro učnega jezika z zakonodajo za vse enako ni smotno.

Domnevam, da je srednjeročno rešitev, pa ne le za R Slovenijo, potrebno iskati v načelu enakopravnosti evropskih jezikov, pa ne le v »Bruslju«, temveč tudi v vsaki članici EU posebej. To pa v vsakdanjem življenju lahko pomeni uzakonitev, če je ta sploh potrebna, vsaj dvojezičnosti po osebni izbiri.